

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İdjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxvième ANNÉE

1 Juillet 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 324

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye
için: 2 1,2, Âlâ kâğıdlısı
5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi altıncı sene

1 Temmuz 1931

vatandaşların evveliyet[Initiative]i imhâ edilmiş olduğundan artık tekrâr dogamazdı.

Almanya bu merkezleşmeden kurtuldu, çünkü Almanyanın birleşmesi 1871 den beri olduğu için pek tazedir. [Fransa] da sönen vilâyet hayatının, Almanyada bil'akis pek canlı kalmasının sebebi şudur ki bu gün İmpratorluğu teşkil eden eski Krallıklar, Prenslikler v. s. 'asırlarca bir mustakil hayatdan mütena'im olmuşlardı. Fransada Paris den başka hemen hemen hiç bir fikrî merkez kalmadığı halde Almayanın, bir çok fikrî merkezleri, bir çok münevverler merkezleri vardır.

[Sonu gelecek sayıda]

Dr G. LE BON

MEKTEBİ MÜLKİYE HATIRALARINDAN ALİ NAZİMA VE TARİHİ BİR HATİRA

I

Cumhuriyetin 2538 sayılı nushasında Ali Nazima Beyefendiye ait yazıyı büyük bir alaka ile okudum. Eski bir mülkiyeli ve müşarün-ileyhin tilmizi olmak iribarile bu yazı bend 35 senelik bir hatıra uyandırdı ki faziletine büyük bir delil olması hasebile yazup gazetenize taktimden kendimi alamadım.

Ali Nazimanın hayatı talimiyesini gazeteniz kâfi derecede tarif ve tesbit etmiştir. Müşarün-ileyh yalnız muallim değil aynı zamanda vatanperverdir. İşte hakiki ve canlı bir misali:

1313 senesi Ağustosunun 11 inci günü gençlik ve tahsil hayatımın en heyecanlı bir tarihidir. Mektebi mülkiyenin leyli ve bekâr talebesinden idim. Kısmi idadi dördüncü sınıfı ikmal edüp yüksek sınıfa geçmek için taşralı, bekâr talebelerle beraber leyli olarak mektepte musabaka imtihanına hazırlanıyordum. Pedirimden namıma gelen bir polişe bedelini almak üzere mezuniyet için yukarda tarihini zikrettiğim günde o vakit mektebimiz müdür muavinini ve aynı zamanda fransızca muallimlerinden olan Ali Nazima beye müracaat ettim. Müşarün-ileyh mes'ulümü is'af ve kapudan dışarı

çıkabilmek için bana üç saatlik bir mezuniyet varakası imza ve ita ettiler. Bunun üzerine giyinüp çıktım. İşimi görmek için bu üç saat kâfi gelmedi. Müddeti tecavüz ettirdim. Mafî velimi bularak fazla geçen müddet için bir mazeret varakası aldım. Ancak akşama doğru dönebildim. Mektebin kapısı önüne geldiğimde mükellef bir kupanın durmakta ve arabacının yanında da kıyafet ve elbisesi muntazam bir çavuşun oturmakta olduğunu gördüm. Hissi kablelvuku kabilinden bu manzara bende bir şüphe, bir helecan uyandırdı. Cümle kapısından içeri girdiğimde kulübesinden fırlayan mektebin ananavî kapıcısı uzun ve kara sakallı İsmail ağa pürtelaş (İki numara) nerede kaldın. İki saattir harıl harıl seni sorup arıyorlar. Müdür ve muavin beyler geç vakte kadar beklediler. Nihayet müdür bey gitti. Muavin bey burada seni bekliyor git kendini gör dedi. İlerledim karşıma bir mubassır çıktı. Muahezekâr bir lisanla neredesin aranılıyorsun evvelâ muavin beyin yanına uğra dedi. Bu iki ihtar ve kapı önündeki araba şüphemi arttıırıyordu. İlerledim mektebin methal kapısı önünde ufak bir bahçe vardı. Bu bahçenin havuzu başında uzun kara sakallı sancaktar kamet ve kıyafetinde bir zabıt oturuyordu. Bu manzara şuphemi bir katdaha tezyit etti. Mektebin tatil zamanı müdür ve muavin beyler sayfiyede olduklarına göre bu günde akşama kadar mektepte kalmaları da bu şüpheyi kuvvet verecek esbaptan idi.

Nihayet muavin beyin odasına girdim. Nazima bey bana hitaben (iki numara) ben sana üç saat izin vermiştim. Ne için geç geldin dedi. Mazeret pusulasını gösterdim. Sükûtle seni arıyorlar dedi ve zili çaldı. Badehu bahçede gördüğüm zabiti çağırttı. Bu müheykel zabıt karşısına geldi. Beni ona göstererek ve başını dönerek mükedder bir sima ve titrek bir sesle işte aradığınız efendi budur dedi. Ben önde o arkada kapıdan çıktık. Dikkat ve his ediyordum ki Ali Nazima bey deruni bir infial ve ihtilaç içinde idi. Badehu mahfuzen cümle kapısına geldik. Meğer o mükellef araba beni

bekliyormuş. Muhafız zabıt giriniz dedi . Bir teslimiyetle bindim . Araba hareket etti ve sür'atle yürüyordu . Buhran içinde idim . Bir aralık yanımdaki zabıte nereye gittiğimizi sordum . Taş kışlaya dedi . Mesele anlaşılmış idi . o tarihte idarei hamidiyeye karşı isyan eden genç vatanperverleri takip ve muhakeme için taş kışlada Reşit paşanın tahtı riyasetinde sunufu selaseye mensup ümerayı askeriyeden mürekkep bir divanı harb vardı . Bunu hep biliyorduk . İşte ben de bu divanı harbe çağırılıyordum . Araba köprüyü bilâ ücret geçti . Meğer reis paşanın arabası imiş . Köprüden itibaren Galata ve Beyoğlu caddeleri bir sinama şeridi gibi gözümün önünden geçiyordu . Akşama doğru kışlaya vardık . Arabadan indik . Muhafızın beni kışlanın avlusunda ki şadırvan önünde bekletti . Biraz sonra zuhur eden kısa boylu ve tıknaz , ve kıranta bir milazıma (bu da onlardandır) diye teslim etti . Bu zabıt beni takip ediniz dedi . Takip ettim . İki merdiven çıktık . Üst kattaki koridoru dolaşarak taksim bahçesine ve Beşiktaş'a inen yola nazır bir daireye girdik . Burada sonradan kışla nöbetçisi olduğu anlaşılan kaymakam rütbesinde ihtiyar ve ak sakallı bir zata misafir edildim . Derhal kapının önüne iki şingülli nöbetçi dikildi . Bir aralık nöbetçi bey gezmeğe çıkmıştı . İki hizmet neferile beraber

kaldık . Anadolu halkından olan bu neferlerin birile hemşehri çıktık . Bu sayede ondan kendime lazım ve faideli bazı malumat aldım . Dışarıdan yemek ve bir altmışlık tütün paketi getirttim . Hayatımda ilk defa sigara içecektim . İşte bu başlangıç oldu . Hiç rahat edemiyordum . Dimağım yanıyordu . Buraya neye getirilmiştim . Hakkımda ne muamele yapılacaktı . Aki-betim ne olacaktı düşünüyordum . O sırada kışlada yunan harbinden gelme mecruh gazilerimiz vardı . Bir bando da aşağıba puruva yapıyordu . Koridora çıkmak istedim . Nöbetçiler (yasah hemşehrim) dimeleri üzerine döndüm ve mevkuf olduğumu o vakit anladım . Gece olmuştu kaymakam bey geldi . Bana babaca hüsnü muamele etti . Endişe etmemekliğimi tavsiye ve beni teselli eyledi . İçinde bulunduğum felâketin verdiği yeis ve melâl iştihamı kaçırdı . Yemek yiyemedim bir aralık doktorlar geldi . Muayene ve künyemi ahzetdiler . Nöbetçi beğın yatağı yapılmıştı . Fakat sabaha kadar gelüp yatmadı . Bana da küçük ve kirli bir yatak yaptılar yattım . Bir taraftan tahta kurularının tazibinden diğer taraftan dimağım-daki buhrandan gözüme uyku girmedi . Kalktım pencereden dışarıya bakıyordum .

8 - 6 - 931 [Sonu gelecek sayıda]

Dünyanın başlıca Devletlerinin vaz'ıyyeti hazıraları

IV

AUSTRIANIN VAZ'İYYETİ

Sulh mu'ahedesinin hakiki « dictateur » u , Amerikalı büyük nazariyyecinin siyasi hatalarının kurbanı olan Austria , en güzel vilâyetleri kesilib alınmış olduğu halde pek güç bir hayat yaşamaktadır . Sabık sa'adetini ictisab etmek için , tabi'i olarak Almanya ile birleşmeyi te'emmül etmektedir . Nâ kabili ictinab olan bu birleşme , sa'ati haziranın en büyük siyasi müşkilatından birini teşkil etmektedir . Aşıkârdır ki böyle bir iltihak İtalyayı

ve diğer galib devletleri rahatsız edecektir . Bu iltihak dokuz on seneyi geçmeyen bir müddet esnasında muhakkak yapılacaktır . Bu iltihakın niha'i neticesi Almanyayı , harbden evvel kinden çok daha ziyade kuvvetli ve daha büyük kılmak olacaktır . Sadowa dan sonra Mr. Thiers in keşf ve ihbar etmiş olduğu veçh ile bir « Germain » imparatorluğunun , vaktile Viyana da oturan şimdi Berlinde oturacak olan Charles - Quint imparatorluğu tekrar vücud bulacaktır .